

EL CAMÍ RAL DEL COLL DE DAVÍ

Vallès Occidental i Bages

Des de la Barata al Pont de Vilomara

Distància	16 km
Desnivell acumulat	+381 -846 m
Nivell de dificultat	fàcil
Data	29 de setembre de 2019
Cartografia	Editorial Alpina. Els 3 Monts (1:30000); Sant Llorenç del Munt i l'Obac (1:25000). ICGC. 07 Bages (1:50000)
Documentació	Les sendes dels bandolers (Sant Llorenç del Munt-Serra de l'Obac). Antoni Ferrando i Roig. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Camí ral de Coll de Daví. Jaume Capdevila i Plans. Dovella nº 2, 1981. Els camins de Manresa a Barcelona. Joan Valls i Pueyo. Dovella nº 18, 2016
Punts per a GPS	https://ca.wikiloc.com/rutes-senderisme/el-cami-ral-del-coll-de-davi-42274824

Aquest itinerari ressegueix el tram del Camí Ral de Barcelona a Manresa que travessa la Serra de l'Obac, tradicionalment conegut com Camí Ral del Coll de Daví, entre Matadepera i el Pont de Vilomara.

Hom creu que és molt més antic, malgrat que la primera referència documental data de l'any 1070 en la compra d'un alou per part del monestir de Sant Llorenç del Munt. Era un camí de bast, no apte dons per a carruatges. Tampoc era l'únic per anar de Manresa a la Ciutat Comtal: hi havia el de Martorell per Esparreguera, el de Collcardús i el del Coll de can Massana. Però era el més curt i per això fou el més habitual fins al segle XIX quan el 1835 s'obria la carretera del Bruc pel coll de can Massana, i el 1859 la línia ferroviària entre Terrassa i Manresa.

Tot i que era molt freqüentat, se'l considerava perillós: recorria un tram muntanyenc amb passos estrets vorejant cingleres, boscós i feréstec, on el viatger s'exposava a patir-hi algun accident o ser assalt per bandolers, especialment durant els segles XVI i XVII. Nombrosos testimonis en donen fe, alguns dels quals els ressenyem a tall d'exemple. Les principals quadrilles de bandolers varen operar als voltants d'aquest camí i, en general, de la Serra de l'Obac: Antoni Roca, Serrallonga, Rocaguinarda, Trucafort,... tant és així que les autoritats de Terrassa i Manresa havien tractat la possibilitat de desviar-lo per Rellinars.

Atenent a que era un camí de bast, és un itinerari fàcil, amb poc desnivell i pendents que mai passen de moderats. Ara bé, solament té un parell de trams senyalitzats: aquells que coincideixen amb els GR. I hi concorren nombrosos corriols, camins i pistes, la majoria ben representats als mapes excursionistes, però que no abasten tot el recorregut. Per això el GPS ens serà de molta utilitat. Hem procurat ressenyar totes les bifurcacions, però n'hi ha tantes que és possible haver comès alguna omissió. Es tracta d'un itinerari en travessa, pel que cal comptar amb mitjà de transport a cada cap.

Accés

Iniciem l'itinerari al punt quilomètric 9 de la BV-1221 entre Terrassa i Navarcles, a l'alçada de la Barata on, al marge dret de la carretera, hi ha espai per aparcament.

La Barata (626m)

L'origen d'aquest mas es remunta al 1330 quan l'abat de Sant Llorenç del Munt establí Ramon Barata i la seva muller Constança, ciutadans de Manresa, una peça de terra anomenada Llinars, al terme de Sant Joan de Matadepera. Els Barata en pagaren trenta sous i es comprometeren a aixecar-hi un mas, conrear la terra i

pagar els tributs estipulats al monestir. Per aquest pacte quedaven subjectes a la servitud de la gleba: en la seva condició de remences, ells i llur descendència no podien abandonar el mas sense haver-se redimit del seu senyor.

En aquest terreny que el monestir ja hauria adquirit a propòsit, situat al costat del camí ral de Manresa a Barcelona, al punt on s'ajuntava amb el de Berga pel coll d'Estenalles, els Barata hi deuriem fundar un hostel per als vianants, traginers i comerciants que hi transitaven.

L'establiment va mantenir-se actiu durant més de cinc segles aportant considerable prosperitat econòmica als Barata —juntament amb l'explotació forestal, la vinya i el conreu— que amb els anys havien anat adquirint més terres per engrandir la propietat. Aquesta situació els hi va procurar més d'un problema: el 1613 la quadrilla del Sastre Domingo va intentar segrestar un fill de la família. I l'octubre de 1615 Jeroni Ramona, cap de la banda dels Avinyonesos, segrestà l'hereu i un germà, que aconseguiren escapolir-se. En ambdós cassos els bandolers tractaven d'obtenir un bon rescat. El mateix mes la banda d'en Trucafort passa per la Barata i es fan donar menjar. Porten segrestat un tal Coll de Cerdanyola. I aquell mateix dia s'enfronten les bandes dels Avinyonesos i d'en Trucafort. Casualitats o revenja.

Paradoxalment les males llegendes atribueixen a un hostaler de la Barata la connivència amb una quadrilla de bandolers als quals avisava mitjançant peces de roba esteses als finestrals. No era estrany que els bandolers estessin assabentats si les víctimes que pretenien assaltar traginaven diners o quelcom de valor, prèviament advertits per xarxes de delators, popularment coneguts com a «lloques».

Seguim dos-cents metres per la carretera i prenem un camí a mà esquerra. Aviat atenyem el vertader camí ral que surt de darrera del mas i comencem a guanyar alçària (W) per superar dos-cents metres de desnivell, el més fort que trobarem en tot l'itinerari, en direcció a l'esquerra del Castellsapera fins atènyer la carena del Collet Estret.

Coll de Daví (862m)

No es coneix amb certesa la situació d'aquest pas que dona nom al Camí Ral. Algunes guies i mapes l'han assimilat al Coll del Correu, però diversos indicis fan pensar que és en aquest punt, el més alt de l'itinerari. D'una banda Josep Maria Faura al seu llibre «Història de la Serra de l'Obac» documenta que a llevant del Castellsapera hi havia un mas ròneg anomenat Daví. Per altra un mapa del segle XIX on s'il·lustren les possessions del marquesat de Castellvell que inclouen el terme de Vacarisses, l'ubica en aquest paratge (1) partió amb el terme de Terrassa dons, en aquest curt espai hem passat pels de Matadepera i Terrassa i a partir d'aquí ho farem pel de Vacarisses. Antigament havia rebut el nom de Creu del Coll de Daví o la Creu Trencada. Les guies i mapes del Parc l'anomenen Mal Pas del General.

D'aquí, per l'esquerra, en surt el camí que, pel Collet Estret i el Turó de la Carlina mena a la Casa Nova de l'Obac. Per la dreta marxa un corriol al peu del Queixal de Porc.

Nosaltres continuem de recte i aviat gaudim d'una bona panoràmica del soler de la Serra de l'Obac on destaquem la Roca Salvatge i el Paller de Tot l'Any amb Montserrat al fons. Després flanquegem un roquissar al peu del Castellsapera on podem albirar el cingles sobre la Balma de la Porquerissa i el Turó de la Pola, per revoltar tot seguit en sentit antihorari la capçalera de la Canal de Mura i ajuntar-nos al camí que baixa del Coll de les Tres Creus, per on discorre el GR 5 (Sitges-Canet de Mar).

Més endavant rebutgem una costeruda drecera a mà esquerra tot fent una bona marrada per seguir vers ponent.

(1) Font: David Hernández, publicat al bloc caudelguille.net (visita 8/10/19).

Canal del Forn Gran o del Solitari (760m)

Per l'esquerra surten dos corriols que menen a la Font del Solitari i a la Roca Salvatge que, seguint-lo, ens menaria a la casa de l'Obac. El nom de Solitari evoca les vivències d'en Gori Jover, un terrassenc represaliat de la guerra civil que després d'estar engarjolar fou desterrat a més de deu quilòmetres de casa seva. Passà tretze anys en aquella contrada, vivint en una cabana de carboner i subsistí caçant i fent de carboner. Construï la font coneguda com del Solitari, en una encaixonada canal entre la Roca Salvatge i el Paller de Tot l'Any. Nosaltres continuem recte. Al Collet Gran trobem a mà esquerra el camí que puja al peu del paller, conegut també com a Paller de l'Obac o Muronell que és termenal entre Vacarisses i Rellinars. Curiosament la carena no fa de partió amb el veí terme de Mura: el delimita el Torrent de la Cansalada, al fons de l'afrau.

Font del Lladre (731m)

A l'esquerra surt un camí a la propera Font del Lladre. El nom li ve del bandoler Capablanca que s'amagava en alguna cova o esquerdada del cingle del Paller de Tot l'Any. D'aquest personatge, del qui totes les referències són llegendàries, es diu que abans de fer-se bandoler era un mosso de bastaix a qui uns lladregots van robar-li la soldada a Manresa. D'aquesta feta va prometre que no es guanyaria mai més la vida honradament. Va robar una capa blanca a un capità de miquelets amb la que tenia una manera peculiar d'assaltar: l'estenia al bell mig del camí i, parapetat dalt d'un arbre o roca, obligava a deixar-hi tot el que de valor portés la seva víctima, si no volia ensumar l'olor de pólvora del seu pedrenyal. Bon coneixedor del terreny, d'amagatalls no n'hi faltaven per escapolar-se dels perseguidors. I era ben acollit als masos de la contrada pels diners fàcils i generosos que hi gastava. La llegenda no es posa d'acord amb quina fou la seva fi: uns diuen que acabà pres pel sometent, altres que fou trobat mort sota una bóta de vi.

El maig de 1970 l'argenter barceloní Pere Cortey s'adreçava a fira a Manresa on pensava vendre objectes d'or i plata. A la Barata s'ajuntà amb tres altres viatgers i decidiren fer el camí junts per més seguretat. Prop de la Font del Lladre els sortiren al pas sis bandolers armats amb pedrenyals. Un aconseguí fugir però al Cortey li robaren objectes per valor de més de dos-cents ducats, moneda i un parell de calzes. Els tres quedaren allà lligats fins que pogueren desfer-se i denunciar-ho al veguer.

A la següent bifurcació anem pel ramal de l'esquerra (el de la dreta és una drecera) passant per la Balma Roja, inconfusible pel color del rocam.

Coll del Correu (650m)

Rep el nom perquè hi passava el servei de correu per a Rellinars i Vacarisses. Aquí deixem el GR que per l'esquerra baixa per la Canal del Correu al mas de la Boada i Rellinars. Per la dreta baixa un altre camí cap a les fondalades del Torrent de la Cansalada o de la Gavarra i era el que feien servir la gent dels masos de l'Espluga, de la Pola i altres que subsistien al fons d'aquelles afraus.

Vers migdia hi gaudim d'una bona vista sobre els arrodonits turons del Castell de Bocs i, quan el camí vira al nord, podem albirar la fondalada del Torrent de la Gavarra, fins al Castellsapera.

El desembre de 1585, Jaume Aynar, Porter Reial de la ciutat Comtal va ser assaltat per dos bandolers en el lloc anomenat Mal Grau, prop d'aquest coll. Els saltejadors sabien que havia estat a la tresoreria de mossèn Franquesa a proveir-se de diners i, tot i que el viatge era oficial dons portava cartes segellades per les autoritats de Manresa i Cardona, no dubtaren en robar-lo i estripar-li les cartes amb el segell reial, a més de ferir-lo amb una daga.

En aquest punt hi havia un pi del que s'hi penjaven desferres humanes de bandolers executats per escarni públic. El maig 1595 quan hi passà Jaume Sabater, un traginer de Lloret que portava dos matxos carregats de sardines per vendre a Manresa, hi havia penjat un home a la forca. El pas era molt estret i en creuar-se amb un altre sobre un rossí amb sàrries, aquestes s'enganxaren als coves d'un dels

matxos. El del rossí empenyé un matxo que rodolà cingle avall arrossegant el de Lloret. No es va pas aturar a socórrer-lo. Tot i malferit Sabater va poder recuperar el camí i arribar fins a l'hostal de Vallhonesta on va encomanar que li recuperessin la càrrega mentre ell i el matxo anaven a guarir-se a Manresa. Quan varen presentar-se al lloc els que havien rebut l'encàrrec, el peix havia desaparegut: es veu que veïns de Rellinars ja se'ls havien avançat.

Més enllà, al costat esquerre del camí, actualment protegit per baranes de fusta, hi ha l'Avenc del Camí Ral, de poca profunditat. Després ve un tram on el camí conserva un bon tram d'empedrat original. Encara més enllà sortim sobre un camí carreter que seguim.

Hostalets del Coll de Daví (631m)

Hi ha poca informació sobre aquest hostal del que solament se'n conserven algunes restes, però tot fa pensar que és posterior als de la Barata, Sant Jaume de Vallhonesta i Vilomara dons no és esmentat en alguns documents sobre el Camí Ral que parlen d'aquests tres. Més modernament si que apareix com un indret on pagant et donaven de menjar i acolliment, encara que «les prostitutes no s'hi podien estar allotjades més d'un dia i encara sense fer ús del seu ofici». Els veïns de Rellinars però coneixien l'indret com els «plans de Coll de Vi» i la «Creu de Coll de Vi».

Coll de la Morella (580m)

Al peu d'una torre d'electricitat. El creua el camí entre Mura i Rellinars, per on discorre l'itinerari dels 3 Monts. Poc més enllà, vers migdia, podem albirar Rellinars i el mas de Casajoana i el els masos del Farell i Mata-rodona pel vessant contrari. Deixem la pista per un camí a mà dreta fins al proper coll.

Coll de Gipó (533m)

Termenal entre Rellinars i Sant Vicenç de Castellet. Per la dreta hi arriben pistes des de Rellinars i per l'esquerra una paral·lela al Camí Ral. Aquí trobem la primera d'una sèrie de fites —suposem que reproducció de les originals— del Camí Ral on se'ns informa que manquen 2,5 llegües i 3 hores per Manresa i 10 llegües per Barcelona.

El 1591 tres solsonins que retornaven de Barcelona foren assaltats per bandolers tot i que havien estat advertits de la seva presència en passar per la Barata.

Sant Jaume de Vallhonesta (484m)

Impressionant conjunt de ruïnes que posa de manifest la importància i la significació d'un dels hostals més antics del Camí Ral. En dona fe la capella d'origen romànic. Encara s'hi pot reconèixer la bassa, les quadres, el molí, les tines i altres elements de l'edificació. En un cadastre del segle XVII constava que les quadres de l'hostal podien acollir fins a 70 cavalleries, el que dona una idea del trànsit que passava pel camí i que hi feia parada.

La casa fou habitada fins a primeries de la dècada dels 40 del segle passat. A partir d'aquí el conjunt sofrí un ràpid deteriorament esperonat per l'espoliació d'elements com teules i sobretot l'incendi del 1985 que va cremar-ne les bigues.

Hi passa el GR 5 (Puigcerdà-Montserrat) en el seu tram entre Sant Vicenç de Castellet i el Pont de Vilomara, que seguim sortint del conjunt pel portal de Manresa per carenejar tot seguit pel Serrat dels Trons, termenal entre Sant Vicenç de Castellet i el Pont de Vilomara.

A tocar d'aquesta població, abandonem el GR per un camí a l'esquerra. Anem a passar pel costat del dipòsit d'aigua de l'Eixample i entrem al nucli urbà pel costat de les piscines municipals i el carrer de Sant Jaume.

El Pont de Vilomara (187m)

Alçat el segle XIII sobre el riu Llobregat, uneix el poble al que dona nom amb el Raval de Manresa. És del tipus «esquena d'ase» amb nou arcs i asimètric. Fou

reconstruït entre 1617 i 1624, després d'una gran riuada, modificat el 1843 i restaurat el 1991. Hi ha constància documental de l'existència d'un pont d'ençà el segle XI, però podria no correspondre exactament al mateix indret que el del XIII. Els ponts de Cabrianes, Rajadell i Vilomara foren construïts a càrrec del Comú de la ciutat de Manresa per resultar d'interès estratègic per les comunicacions amb la seu episcopal de Vic i el Berguedà, l'interior del Principat i Barcelona, respectivament. Just al costat del pont, al marge esquerre del riu, hi ha el mas de Vilomara, conegut com l'Hostal del Pont. D'aquí el Camí Ral menava a Manresa per les Arnaules —on hi havia un altre hostal— cal Gravat i Santa Clara.